

van den oogbal, waar de hagelkorrel niet in den bol gebleven was, en niet-tegenstaande een conservatieve behandeling van drie maanden, toch uit vrees voor sympathische ontsteking tot uitpelling van den oogbol moest worden overgegaan.

XVI. MARZORATI en TERLINCK (Brussel). *Over kunstmatige bindvlies-anaphylaxie.*

Bindvliesovergevoeligheid komt tot stand door een eerste negatieve reactie. Een daarop volgende indruppeling van tuberculine wordt met positieven uitslag gevolgd; de tijdruimte tusschen de twee reacties moet bij niet actief tuberculeuze patiënten minstens 5 dagen bedragen. De overgevoeligheid duurde in één geval 1 jaar. Het kan wel gebeuren dat de eerste reactie, die negatief scheen te zijn, toch cytodiagnostisch positief was, zooals GOLLINGER en DIELSOLY bewezen hebben. In die gevallen is de bekomen reactie niet als kunstmatige anaphylaxie te bestempelen. Daar het bewezen is (HAMBURGER), dat gezonde menschen zelfs overgrooten doses tuberculine verdragen zonder storing en COHN tevergeefs beproefd heeft een kunstmatige anaphylactische reactie te bekomen bij zuigelingen en jonge kinderen, moeten wij besluiten, dat ook de anaphylactische reactie aanduiding geeft van een vroeger doorstane tuberculeuse besmetting.

H. BURGER.

Vierde Afdeling. — Inwendige geneeskunde.

I. FR. DAELS (Gheel). *Over een proefondervindelijken relatieven immuuntoestand tegen trypanosomen*

Het scheen eenigen tijd geleden, alsof in de behandeling van de trypanosomen-ziekte het laatste woord was gesproken door de toepassing van het arsenikum; maar spoedig bleek, dat deze behandelingswijze twee schaduwzijden had, nl. in een aantal gevallen blindheid veroorzaakte en voorts dat de trypanosomen zich spoedig aan het middel gewennen, zoodat soms reeds na een vijftal giften de protozoën niet meer uit het bloed verdwijnen. Het is derhalve noodig het zoeken naar geneesmiddelen voort te zetten. Spreker heeft daarom onderzocht of het mogelijk is dieren, die kunstmatig met trypanosomen besmet zijn, in leven te houden door ze nog met een tweede micro-organisme te besmetten. Spoot hij ratten of muizen nagana-trypanosomen (verwekkers der slaapziekte) in de buikholte, dan vond hij deze organismen reeds in den loop van denzelfden dag in het bloed: na 3 of 4 dagen stierven de dieren. Spoot hij nu korten tijd na de besmetting spirillen van de „Tick-fever” in de buikholte, dan bleven de dieren veel langer in leven dan de contròle-dieren, terwijl er zelfs tijdperken voorkwamen, dat in het geheel geen trypanosomen in het bloed werden gevonden. Hetzelfde bleek ook het geval te zijn, als hij de spirillen in cellulose-zakjes opgesloten in de buikholte bracht, zoodat slechts hun toxinen in de circulatie konden komen. Weliswaar behielden in alle gevallen de trypanosomen op den duur de overhand, verschenen weder in het bloed en deden het dier tenslotte steeds sterven. Op verschillende manieren wijzigde spreker deze proeven nog, maar steeds kreeg hij als uitkomst, dat het brengen van de spirillen in het lichaam een soort immuuntoestand in het leven riep. De onderzoekingen zijn nog lang niet afgesloten, maar geven toch reeds een vingerwijzing in de goede richting.

II. FR. MEEUWS (Gheel). *Over dementia en haar waarde in de hedendaagsche psychiatrie.*

Spreker begint met een algemeen overzicht te geven over de zuiver psychologische indeeling der geestesziekten, zooals die tot voor korten tijd nog algemeen gevolgd werd. De diagnoses, die als uitvloeisel van deze indeeling en de opvattingen van dien tijd gesteld werden, zooals melancholie, manie, waanzin en dementia, hadden weinig of geen geneeskundige waarde, vielen eigenlijk ook binnen het bereik van iederen ontwikkelden leek en gaven vooral geen enkele aanwijzing voor de prognose. Voornamelijk in de Fransche psychiatrie speelde het begrip dementia, en in de eerste plaats de secundaire dementia, een voorname rol; men verstond er onder het *onherstelbaar* verlies der verstandelijke en zedelijke vermogens. Juist omdat aan dat onherstelbare zooveel gewicht gehecht werd, letten de oudere psychiaters met zooveel zorg op de eerste symptomen van dementia bij hun lijders. Omstreeks het midden der vorige eeuw werden door MOREL in Frankrijk en KAHLBAUM in Duitschland voor het eerst betere inzichten verkondigd omtrent de indeeling der geestesziekten. Maar pas een dertigtal jaren later vonden deze juistere inzichten meer algemeen ingang door het onvermoeide streven van KRAEPELIN, door wien eigenlijk de hedendaagsche psychiatrie gegrondvest werd. Spreker geeft een kort overzicht van de verschillende ziektebeelden door KRAEPELIN, na nauwkeurig onderzoek van vele patiënten, opgesteld en uitgewerkt en wijst er dan op, dat de dementia in die nieuwere psychiatrie eigenlijk haar karakter als zelfstandig ziektebeeld heeft verloren en een symptoom is geworden, dat bij verschillende zielsziekten kan voorkomen.

III. E. DE KEGHEL (Gent). *Isotherapeutische genezing van variola door een verdunning van variolinum.*

Spreker, die homoeopaath is, verdedigt met korte woorden de homoeopatie en zegt, dat ook de allopathen tegenwoordig isotherapie toepassen, bijv. als zij gebruik maken van tuberculine. Daarna deelt hij het geval mede van een vrouw, zes jaar geleden ingeënt, die ziek werd met hooge koorts, pijn in de keel, hoofdpijn en een uitslag, dat eerst uit maculae bestond, maar spoedig in papels overging en geheel en al geleek op geconflueerde pokken. Spreker gaf toen als geneesmiddel variolinum. Dit is het vocht uit de blazen bij pokken, dat eerst verwreven wordt met saccharum lactis en vervolgens verdund met alcohol. Hij gaf dit variolinum in de zesde verdunning, 2 druppels in een glas water en liet daarvan alle twee uur één lepel gebruiken. Reeds in den avond van dienzelfden dag was patiënte veel beter en den volgenden dag was het uitslag zoo goed als geheel verdwenen. Het eenige nadeel, dat patiënte van dit middel ondervond, was dunne groene stoelgang; dit maant hem aan om een volgende keer het middel nog sterker te verdunnen. Voorts deelt spreker nog eenige soortgelijke gevallen uit de homoeopathische literatuur mede en raadt den aanwezigen aan het middel bij gelegenheid ook eens te beproeven.

IV. R. WYBAUW (Brussel-Spa). *Een nieuwe methode om den bloeddruk te meten.*

Spreker, die vele hartlijders behandelt met hydrotherapie, voelt groote behoefte aan een nauwkeurige methode om den bloeddruk te meten. De tonometers van GAERTNER, RIVA ROCCI en POTAIN voldoen hem niet meer, sinds hij gemerkt heeft, dat men met deze verschillende toestellen verschillende

uitkomsten bij denzelfden patiënt kan krijgen. Bovendien is bijv. van den toestel van RIVA ROCCI een nadeel, dat men daarmede slechts den systolischen bloeddruk kan meten. Verder blijkt, dat op het oogenblik, waarop de druk in de manchets gelijk is aan den bloeddruk, de polskromme niet een rechte lijn vertoont zonder verheffing, maar dat er ook dan nog kleine schommelingen in de kromme voorkomen.

Spreker vertoont nu een toestel door hem zelf vervaardigd, in den geest van het toestel van RIVA ROCCI, maar waarbij o. a. de manchets in twee kamers verdeeld is, die met kranen afgesloten kunnen worden. Bij zijn toestel treden, als de arterie geheel dichtgedrukt is, in het geheel geen schommelingen in de polskromme meer op en tevens is hij daarmede in staat zoowel den systolischen als den diastolischen bloeddruk te meten.

V. MAST (Antwerpen). *Beschouwingen over een geval van hysterische luchtinzwelging („aérophagie spasmodique“).*

Na eenige beschouwingen over het inslikken van lucht in het algemeen en het pathologische luchtslikken, dat volgens hem niet uitsluitend van hysterischen aard behoeft te zijn, deelt spreker de ziektegeschiedenis mede van een vrouw, die na een psychischen schok aan heftige en zich vaak herhalende hysterische toevallen begon te lijden, die gepaard gingen met zulke geraasmakende oprispingen, dat de geheele ziekenzaal er door in rep en roer gebracht werd. Het bleek bij nauwkeurige waarneming, dat dit oprispen voorafgegaan werd door het inslikken van groote hoeveelheden lucht. Door suggestie en hypnose gelukte het spreker patiënte en van haar toevallen en van haar luchtslikken te genezen.

VI. G. SCHAMELHOUT (Antwerpen). *Ervaringen met C. VON PIRQUET'S huidproef bij tuberculose.*

Spreker, die reeds in de *Annales de la Société de médecine d'Anvers*, aflevering van Mei 1908, berichtte over den uitslag van huidtingen met tuber-

HUIDPROEF.		Geen reactie.	Late reactie.	Te zamen.	%	Positieve reactie.				Te zamen.	%
						Spoor.	1e graad.	2e graad.	3e graad.		
14	Klinisch zeker niet lijdenden aan tub.	9	4	13	92.9		1			1	7.1
27	a. Tuberculose bij de familieleden	11	11	22		4	1			5	
52	b. Klinisch verdachten.	29	11	40		4	5	2	1	12	
79	Verdachten tezamen . .	40	22	62	78.5	8	6	2	1	17	21.5
29	Klinisch zeker lijdenden aan tub.	4	1	5	17.2	3	11	9	1	24	82.8
122	Patiënten	53	27	80		11	18	11	2	42	

culine volgens de methode van VON PIRQUET bij 50 personen, beschikt nu reeds over de uitkomsten van entingen bij 122 personen. De uitslag van zijn onderzoekingen blijkt het best uit het staasje op bldz. 1136.

Spreker noemt een late reactie, die optreedt na 48 uur na de enting en rekent deze niet tot de positieve reacties. Hij gebruikte een 25 pCt. tuberculine-verdunning. Als men het percentcijfer van positieve en negatieve reacties bij zeker niet-tuberculeusen en zeker wel-tuberculeusen vergelijkt, dan blijkt daartusschen een opvallend verschil. Spreker acht deze huidproef dan ook een bepaalde aanwinst voor de diagnose; of zij ook waarde heeft voor de prognose kan hij niet beoordeelen. De conjunctivaalreactie van WOLFF-BISNER heeft hij nooit toegepast, en verdient volgens zijn meening geen aanbeveling.

VII. R. GITS (Roeselaere). *Over een epidemie van botulisme.*

Spreker heeft acht gevallen van vleeschvergiftiging in één en hetzelfde huisgezin waargenomen. Het gezin bestond uit twaalf personen en de ziekte werd veroorzaakt door het nuttigen van *ongekookte* ham. De vier kinderen, die voor de ziekte gespaard bleven, waren de jongsten en hebben derhalve wellicht weinig van het vleesch gegeten. Drie dagen later brak de ziekte uit. De patienten klaagden over sterken dorst en slecht slikken; zij zagen een nevel voor de oogen en hadden obstipatie. De pupillen waren wijd, reageerden niet op licht, de accommodatie was verlamd; verder bestond er bij sommige leden van het gezin een verlamming van den m. externus. Overigens waren er geen spierverlammingen. Allen genazen. De accommodatieverlamming bleef 7 maanden bestaan.

VIII. F. SANO (Antwerpen). *Behandeling van geestesziekten na het kraambed.*

Vooraf maakt spreker eenige algemeene opmerkingen over de zielsziekten, die tijdens de zwangerschap, in het kraambed of tijdens het zoogen optreden en die hij meent te moeten toeschrijven aan vergiftige stoffen. Hij wijst erop dat deze psychosen geen eigen karakter hebben; het zijn dezelfde psychosen, die ook na andere psychische schokken of spontaan tot uitbarsting kunnen komen. Dit zou er op wijzen, dat die vergiftige stoffen niet de *oorzaak* zijn maar de *aanleiding* bij voor psychosen voorbeschikten. Daarmede is in overeenstemming, dat het opwekken van abortus bij krankzinnigheid, tijdens de zwangerschap opgetreden, zonder veel uitwerking blijft op de psychose. Spreker behandelt daarna de vraag, of men bij een tijdens het zoogen opgetreden psychose het kind van de moeder zal verwijderen. In het algemeen acht men dat noodig en handelt ook daarnaar. Spreker is in de gelegenheid geweest waarnemingen te doen bij twee vrouwen, die tijdens het zoogen aan acute verwardheid waren gaan lijden. Omdat de kinderen achteruit gingen met kunstmatige voeding werd weer tot de borstvoeding overgegaan en dit bleek een goeden invloed op de moeder te hebben. Werd het kind weder van de borst verwijderd en kunstmatig gevoed, dan ging de moeder weer achteruit. Deze waarnemingen brengen spreker er toe ook in het vervolg in voorkomende gevallen met alle voorzichtigheid krankzinnige moeders te laten voortgaan haar kinderen te zoogen.

Tweede algemeene vergadering.

Aan de orde was het bepalen van de plaats, waar het volgende jaar het

congres zal worden gehouden. Op voorstel van prof. GALLEMAERTS (Brussel) wordt besloten, dat het volgende congres te Brussel zal worden gehouden. De heer GALLEMAERTS deelt mede, dat reeds een plaatselijk comiteit is gevormd, dat reeds de toezegging van een subsidie van het provinciaal bestuur is verkregen, en dat men zich reeds van een lokaal heeft voorzien.

De heer H. TERLINCK (Brussel) stelt voor, ook voor het volgend jaar een onderwerp ter gezamenlijke bespreking voor de 3de en 4de afdeling op het programma te brengen, tevoren door rapporten toegelicht, en zou daarvoor willen aanraden de syphilis. Hiertoe wordt besloten.

Vervolgens verkrijgt onze landgenoot dr. J. G. SLEESWIJK (tijdelijk te Brussel) het woord voor zijn voordracht: *Over den huidigen stand van het vraagstuk der phagocytose.*

Sprak op het vorige congres prof. HAMBURGER over de phagocytose, van het standpunt van een physioloog beschouwd, spreker wenscht een overzicht van het vraagstuk te geven van het standpunt van den immuniteitsonderzoeker. Het eerst werden door BUCHNER stoffen in het bloedserum ontdekt, die in staat zouden zijn bacteriën te doden, en door hem alexinen genoemd; later meende hij dat deze alexinen afgescheiden worden door de leukocyten. Het werd de vraag of de leukocyten actief de levende bacteriën opnemen en doden of dat de bacteriën eerst door de vergiftigde stoffen in het serum gedood worden en pas daarna door de leukocyten worden opgenomen en verteerd. Het is nu echter wel zeker, dat de leukocyten tot echte phagocytose in staat zijn, maar van den anderen kant is een invloed op de bacteriën van het bloedserum niet buiten te sluiten. Vooral WRIGHT bewees, dat er in het bloedserum stoffen voorkomen, *opsininen* door hem genaamd, die de eigenschap hebben, dat zij de bacteriën als het ware tot een smakelijke prooi voor de leukocyten maken. NEUFELD betitelde dergelijke stoffen met den naam van *bacteriotropinen*. DENYS leerde ons, dat wij het phagocytair proces in de reageerbuis kunnen doen plaats hebben, wat de bestudeering vergemakkelijkt.

Vervolgens staat spreker stil bij de verschijnselen der bacteriolyse, die door BORDET vergeleken werd met de haemolyse. Hij vond, dat versch bloedserum van een geïmmuniseerd dier bacteriolyse kan veroorzaken; wordt het immuunserum echter tot 56° verwarmd, dan gaat het lytische vermogen verloren, doch keert terug door toevoeging van een geringe hoeveelheid versch serum van een normaal dier. Op deze verschijnselen grondde BORDET zijn voorstelling, dat de werking der lytische sera zou berusten op de aanwezigheid van twee stoffen, één thermolabiele stof, alexine genaamd, die vernietigd zou worden door verwarming tot 56°, en één thermostabiele stof, „substance sensibilisatrice” genaamd, welke laatste stof zou dienen om de bacteriën gevoelig te maken voor de werking van het alexine. De „substance sensibilisatrice” zou reeds in het normale serum in zeer geringe mate aanwezig zijn, maar neemt sterk in hoeveelheid toe in het immuunserum. Spreker is van meening, dat het opsonine van WRIGHT bestaat uit de beide deelen alexine en sensibilisatrice.

Eindelijk behandelt spreker de praktische uitkomsten van deze onderzoeken. Door WRIGHT is in de geneeskunde ingevoerd het begrip „opsonische index”; hieronder verstaat hij de verhouding tusschen de phagocytair kracht

van het bloed van een zieke en die van het bloed van een gezond persoon; het bleek dat dezen index zeer nauwkeurig quantitatief te bepalen was. Bij een infectie-ziekte is deze index lager dan normaal en zoo kan het bepalen van den opsonischen index helpen bij het maken der diagnose. Voorts bleek dat verbetering van den zieke gepaard gaat met verhooging van den index, achteruitgang met verlaging van den index, zoodat de bepaling ook waarde heeft voor de prognose. Verder is beproefd bij ziekte den opsonischen index te verhoogden door inspuiting van „vaccins”. Zoo ziet men, dat ook voor de praktijk deze onderzoekingen nut kunnen afwerpen. Spreker besluit, dat noch de lichaamsvochten alleen noch de leukocyten alleen den strijd tegen de mikroben voeren, maar dat zij het beide tezamen doen.

Vereenigde zitting der 3de en 4de afdeeling. — Het kankervraagstuk.

Over dit onderwerp waren te voren vier rapporten uitgebracht en gedrukt aan de leden toegezonden. Het eerste rapport van de hand van prof. D. VAN DUYSE (Gent) behandelde *de ontleedkunde en mikroskopische diagnostiek van den kanker*. Achtereenvolgens bespreekt hij het ontstaan, den bouw en het karakter van het kankergezwell, de indeeling in verschillende groepen, den groei en voortplanting er van; daarna wordt een groote plaats ingeruimd aan de verschillende theoriën over den histologischen oorsprong van den kanker; vooral de parasitaire theorie wordt uitgebreid besproken. Hierin is echter nog lang niet het laatste woord gesproken. Schrijver laat echter wel doorschemeren, dat de parasitaire oorsprong hem persoonlijk niet waarschijnlijk voorkomt, en dat hij de theorie van COHNHEIM van de embryonale kiemverschuiving de geschikste acht tot verklaring van den oorsprong.

Door dr. E. LAUWERS (Kortrijk) is een rapport uitgebracht over *de heelkundige behandeling van den kanker*. Hij bepleit op grond van zijn overtuiging, dat kanker is een zuiver plaatselijke ziekte, de vroegtijdige verwijdering op ruime schaal langs heelkundigen weg. Bij elke kankeroperatie zal men de bijbehorende lymfkliergroepen opzoeken en wegnemen; voorts moet men zorgdragen tijdens het opereeren het kankergezwell niet te kwetsen; een groot aantal huid-recidieven hebben aan het niet nakomen van dezen eisch hun oorsprong te danken. Van belang is het verder, wat huisarts en lijders maar al te vaak verwaarloozen, het litteken en zijn omgeving herhaaldelijk en zorgvuldig te onderzoeken om mogelijke recidieven zoo vroeg mogelijk te ontdekken en bij hun eerste verschijnen opnieuw te verwijderen. Tenslotte geeft hij een kort overzicht over de eigenaardigheden van den kanker in de verschillende organen, de beste wijze van opereeren, de prognose, enz. Tevens stelde hij op het congres nog voor alle leden ter beschikking een statistiek over 912 operaties voor kanker in 18 jaren door hem verricht.

Een derde rapport was van de hand van dr. L. BERTRAND (Antwerpen) over *de serotherapie van den kanker*. BERTRAND blijkt een aanhanger te zijn van de theorie, die een parasitaire oorsprong van kanker aanneemt. Ook heeft hij een vast vertrouwen, dat het gelukken zal van het vraagstuk: „Hoe den kanker te genezen?” een beslissende oplossing te krijgen. Hij geeft dan een overzicht van de verschillende methoden, die in den zin der serotherapie zijn toegepast: de toxinen van COLEY en ROBERTS, de sera van EMMERICH en SCHOLI, van RICHET en HÉRICOURT, van WLAËFF en HOTMAN DE VILLIERS, het

cancroïne van ADAMKIEWICKZ, de sera van DE BACKER, van DOYEN, van DOR en de inspuitingen van trypsine en proteolytische gist.

Dr. J. GUNZBURG (Antwerpen) had het laatste rapport uitgebracht over de *physische behandeling van kanker*. Door hem worden achtereenvolgens besproken de behandeling met Roentgenstralen, de bliksemvonkbehandeling (fulguratie), de radiumbehandeling en de electrolytische behandeling. Hij zelf blijkt wel de meeste voorliefde te hebben voor de Roentgenstralen-behandeling, waarvan hij ook eenige voorbeelden met plaatjes geeft.

Prof. BAYET (Brussel) is een groot voorstander van de behandeling met radium. In een der zijalen heeft hij een belangrijke tentoonstelling ingericht van fraaie modellen in was, waaraan de wijze van toepassing dezer behandeling en de uitkomsten zeer duidelijk waar te nemen zijn. Daar hij zelf niet aanwezig kan zijn, geeft in zijn plaats dr. MINNE een korte uitlegging en theoretische uiteenzetting van de radiumstralen en van de toepassing ervan in de praktijk.

Naar aanleiding der rapporten en mondelinge toelichting ontspint zich eenige gedachtenwisseling.

De heer VAN DE PERRE vraagt wat de beste behandeling is voor een inoperabel geval van borstkanker met sterke bloeding.

De heer GUNZBURG acht hier de fulguratie aangewezen wegens haar haemotatische werking.

De heer DE STELLA raadt aan inspuiting van bloedserum van een konijn of zelfs van antidiphtheritisch serum; beide veroorzaken bloedstolling.

De heer VERKOUTEREN prijst het serum van dr. SCHMIDT uit Keulen.

De heer F. DE BEULE (Gent) meent, dat als men een kankerlijder inspuit met welk serum ook (antidiphtheritisch of antistreptococceen bijv.), steeds het gezwel kleiner wordt.

F. DAELS en R. DE VLOO. *Bijdrage tot de kennis van den kanker der baarmoeder.*

Sprekers wijzen er op, dat men vaak niet in staat is door het klinisch onderzoek met zekerheid uit te maken of men met beginnenden baarmoederkanker te doen heeft; het is dan plicht door uitkrabbing zich materiaal te verschaffen, waardoor het mogelijk is met het mikroskoop de diagnose te maken. Toch is daarbij nog voorzichtigheid geboden; niet elke atypische epitheelwoekering in de diepte is kanker. In dit opzicht kan men zich vergissen en te doen hebben met endometritis, erosie, slijmpolipieën en metaplasie van het endometrium.

Voorts hebben zij zich beziggehouden met het onderzoek naar het voorkomen van streptococceen in de weefsels, verwijderd bij de exstirpatio uteri totalis abdominalis voor kanker van den baarmoederhals. In 60 pCt. dier gevallen vonden zij streptococceen, terwijl in 36 pCt. der gevallen deze mikroorganismen zich ook in de parametria en lymphklieren bevonden. Hieruit zou blijken, dat deze operatie vaak geschiedt te midden van besmette weefsels, waardoor dan gevaar voor besmetting van het buikvlies zou bestaan. Voorts onderzochten zij de gevonden streptococceen op de eigenschap al of niet haemolyse te kunnen opwekken. Het bleek, dat vooral die cocceen, die deze eigenschap niet bezaten, in de parametria en klieren konden doordringen. Op grond van deze bacteriologische onderzoekingen wijzigde prof. BUMM de operatieve techniek dezer operatie in dien zin, dat hij de drainage niet uitvoerde *in* maar *op* de bekkenwond; verder draineerde hij de buikholte in

het gebied waar de peritoneumbladen samengebracht zijn en de besmette weefsels bedekken. Door deze verbetering daalde het sterftecijfer tot 4.3 pCt.

A. C. H. MOLL (Arnhem). *Een geval van primairen kanker van de voorhoofdsholte*

Bij een patiënt, die steeds hoofdpijn had en bij wien daarvoor reeds poliepen uit den neus benevens een te groote crista septi waren verwijderd zonder gevolg, werd ten slotte de voorhoofdsholte opengelegd en geheel vol met echt kankerweefsel gevonden, dat den beenigen wand reeds geheel had weggevreten. De hersenen lagen bloot, de oogkas lag open. Het was niet mogelijk al het kankerweefsel te verwijderen. Een poging werd nog gedaan met Roentgenstralen, maar zonder het gewenschte gevolg. Patiënt overleed. Mikroskopisch bleken de poliepen echte slijmvliespoliepen te zijn, het gezwelweefsel in de voorhoofdsholte echte kanker; tusschen beide bestond niet het minste verband. In de literatuur is slechts één geval van kanker van de voorhoofdsholte beschreven nl. door ONODI. KILLIAN zegt zelfs, dat het niet bestaat. Dit geval zou derhalve het tweede zijn.

Hiermede waren de wetenschappelijke werkzaamheden van het congres ten einde en konden de leden zich overgeven aan de ontspanning van den geest. Te 6 ure ving de feestmaaltijd aan in de groote zaal van het stadhuis. De fraaie zaal met de groote hoefijzervormige tafel leverde een zeer feestelijken aanblik op. De spijsen en de wijnen, die ons voorgezet werden, waren voortreffelijk en een zeer aangename en vriendschappelijke stemming heerschte onder de aanwezigen. Ik mag niet verzuimen mede te deelen, dat de maaltijd opgeluisterd werd door de uitvoering van muziek- en zangstukken door de symphonie-afdeeling der „Katholieke Gilde”, aangevoerd door den heer FLORIMOND SAX. Bij het nagerecht werden de sluisen der welsprekendheid wagewijd open gezet. Ik wil hier slechts vermelden, dat dr. WYBAUW ons Noord-Nederlanders hartelijk dankte voor onze komst op het Vlaamsche congres en ons nogmaals verzekerde, als dat nog noodig was, dat wij steeds welkome gasten waren. Op welsprekende wijze dankte BURGER namens de Noord-Nederlanders voor de hartelijke ontvangst en uitte de beste wenschen voor het Vlaamsch congres en voor de Vlaamsche zaak.

Maandagmiddag togen een groot aantal nog aanwezige congresleden, waarbij zich verscheidene dames gevoegd hadden, per spoor naar Temsche aan de Schelde, waar ons een stoomboot wachtte om daarmede de Schelde af te varen. Het weer was niet zoo helder als de beide vorige dagen en over het geheele landschap hing een lichte wazige nevel, die bij het schoone Hollandsche landschap zeer goed deed. Want inderdaad deed de breede rivier met haar vlakke oevers ons ten zeerste aan Holland denken; alleen de vele stadjes en dorpen aan de oevers, die alle bloeiende industrie-plaatsen bleken te zijn en waaruit overal een massa hooge fabrieksschoorsteenen omhoog staken, herinnerden ons telkens weer er aan, dat wij ons in het nijvere België bevonden. Bij Ruelmonde werd de Ruel, een zijrivier van de Schelde, opgevaren tot aan Willebroeck, waar een bezoek aan een groote papierfabriek gebracht zou worden. Omdat het daarvoor echter te laat was geworden, werd aanstonds weer omgekeerd en naar de Schelde teruggevaren en daarna de

tocht stroomafwaarts naar Antwerpen voortgezet. Om de kaden en havenwerken van Antwerpen te bezichtigen werd de stad geheel langs gevaren, waarna wij bij de aanlegplaats aan land gezet werden. Nog vele handdrukken werden gewisseld met onze gulle gastheeren, een tot weerziens het volgend jaar te Brussel elkaar toegeroepen en niet langen tijd daarna zaten wij alweer in den trein, die ons met snelle vaart naar Noord-Nederland terugvoerde. Ook weer van dit twaalfde Vlaamsche congres namen wij vele aangename herinneringen met ons mee, herinneringen aan genoten gastvrijheid, onderhouden vriendschap en aan een in alle deelen goed geslaagd congres.

P. MUNTENDAM.

BEROEPSBELANGEN.

EEN SOCIAAL-GENEESKUNDIGE PROEFNEMING. — Te Bellinzona hebben de 55 daar gevestigde artsen zich ter beschikking der gemeente gesteld om de bevolking hun diensten te doen deelachtig worden, tegen een jaarwedde van 2400—4000 Mk. De stad werd daartoe in districten verdeeld, en de inwoners betaalden een klein bedrag aan de gemeente, om de jaarwedden te bekostigen. Het ging op deze wijze echter niet goed, en nu willen de artsen liever een vast traktement van 2000 Mk., als hun het recht wordt verleend, 0.5 tot 5 Mk. te eischen van patiënten, die het kunnen betalen, en als al hun nachtvisites afzonderlijk worden betaald. De armen zullen zij overigens gratis behandelen. (*Allg. med. Centralz.*). De nieuwe regeling komt dus nêr op het oude recept van een gemeentetraktement, dat, naast de particuliere praktijk, een bestaan voor den arts moet opleveren.

VRIJE ARTSENKEUS BIJ DE SPOORWEGEN. — De spoorwegdirectie te Frankfort a. M. heeft, gelijk men zich zal herinneren, het vorige jaar *bij wijze van proef* de vrije artsenkeus bij haar ziekenkas ingevoerd, voor den tijd van één jaar. Thans, ruim vier maanden voor den afloop van het proefjaar, bericht de directie aan het Aerzteverband, dat zij het verdrag ook in het volgende jaar zal voortzetten, omdat harerzijds geen aanleiding bestaat, daarin wijziging te brengen. De *Allg. med. Centralz.* begroet dit feit als een belangrijke overwinning der vrije artsenkeus. Er kan nu niet meer worden beweerd, dat dit stelsel in geldelijk opzicht schadelijk is voor de kassen.

VEREENIGING TOT REGELING VAN HET SPECIALISTENVRAAGSTUK. — Te Breslau heeft zich een vereeniging gevormd van geneeskundigen, die de algemeene praktijk uitoefenen, welke zich ten doel stelt, in het specialisme door eigen kracht orde te brengen. Zij heeft bepaald, dat als „Consultationsarzt” zullen worden erkend die artsen, die zich aan de te noemen regelen onderwerpen. Indien een patiënt een consult verlangt met een dezer artsen, dan mag dit door den huisarts niet worden geweigerd. De regelen behelzen, dat de consulent alleen in geval van nood algemeene praktijk uitoefent; dat de verwijzing van een patiënt door den huisarts naar den consulent, of omgekeerd, geschiedt door mondelinge of schriftelijke mede-